

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

М. І. Шинкарик

« 29 »

серпня

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «**ФІНАНСОВІ РІШЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ**»

ступінь вищої освіти — магістр

галузь знань — 01Освіта / Педагогіка

спеціальність — 015 Професійна освіта (сфера обслуговування)

освітня програма — Фінансова грамотність

Кафедра фінансів імені С. І. Юрія

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС	Тренінг	Самост. робота студ. (год.)	Разом	Залік (сем.)
Денна	1	2	30	15	5	4	96	150	2
Заочна	1	2	4	2	-	-	144	150	3

Тернопіль – ТНЕУ
2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСОВІ РІШЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ»

1. Опис дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств»

Дисципліна «Фінансові рішення домогосподарств»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 01 освіта / педагогіка	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 015 Професійна освіта	<i>Рік підготовки:</i> Денна – перший Заочна – перший <i>Семестр:</i> Денна – другий Заочна – другий, третій
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – магістр	<i>Лекції:</i> Денна – 30 год Заочна – 4 год <i>Практичні заняття:</i> Денна – 15 год Заочна – 2 год
Загальна кількість годин – 150 год.		<i>Самостійна робота:</i> Денна – 100 год (в т.ч.: тренінг – 4 год. Заочна – 144 год <i>Індивідуальна робота :</i> Денна – 5 год.
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3.		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою викладання дисципліни є ґрунтовне дослідження сутності та необхідності прийняття фінансових рішень домогосподарств, набуття навичок прийняття відповідних фінансових рішень щодо формування особистого бюджету, витрачання коштів та здійснення заощаджень, а також з'ясування впливу ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств.

2.2. Завданнями дисципліни є:

- вивчення теоретико-концептуальних основ фінансових рішень домогосподарств;
- ознайомлення з досвідом прийняття фінансових рішень домогосподарств щодо формування доходів;

- дослідження практики прийняття фінансових рішень домогосподарствами в процесі витрачання особистих коштів;
- вивчення необхідності прийняття фінансових рішень домогосподарствами в процесі виникнення фінансових подій;
- розкриття впливу фінансових інститутів й економічних інструментів на прийняття фінансових рішень;
- з'ясування впливу ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств;
- визначення економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику;
- висвітлення особливостей прийняття фінансових рішень домогосподарств у економічно розвинутих країнах.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Вивчення дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств» базується на знаннях, отриманих при вивченні таких дисциплін, як «Економічна теорія», «Правознавство», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Фінанси», «Гроші та кредит», «Податкова система».

3. Зміст дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств»

Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади фінансових рішень домогосподарств.

Тема 1. Теоретико-концептуальні основи фінансових рішень домогосподарств.

Сутнісно-теоретичні засади фінансових рішень домогосподарств: поняття та види. Особливості рішень, пов'язаних з формуванням дохідної частини бюджету домогосподарств. Прийняття рішень домогосподарствами щодо використання власних грошових коштів. Вибір домогосподарствами рішень щодо здійснення заощаджень та з приводу залучення додаткових коштів (позики на підприємстві, приватні трансферти, споживчі чи іпотечні кредити тощо). Класифікаційні ознаки прийняття фінансових рішень домогосподарств. Основні етапи розробки та прийняття фінансових рішень домогосподарств. Кооперативні і некооперативні моделі прийняття фінансових рішень. Теорії прийняття рішень: концептуальні підходи, основні закономірності та технології. Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах економічних і фінансових ризиків. Вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на економічні й фінансові ризики домогосподарств. Напрями мінімізації згаданих ризиків в процесі реалізації фінансових рішень домогосподарств. Фінансова грамотність та її роль у прийнятті фінансових рішень домогосподарств.

Література: 2, 3; 15, 17, 18.

Тема 2. Фінансові рішення домогосподарств щодо формування та розподілу доходів.

Формування доходів домашніх господарств під впливом фінансової та соціальної політики держави, регіональної специфіки, економічної діяльності в регіоні. Склад, джерела та структура надходжень домогосподарств в Україні. Аналіз сукупних, загальних та грошових доходів домогосподарств. Прийняття фінансових рішень домогосподарств в процесі планування доходів в розрізі джерел надходжень (заробітна плата, доходи від підприємницької діяльності, доходи від власності, доходи трудових мігрантів). Проблеми фінансового планування сімейного бюджету домогосподарств в сучасних економічних умовах. Шляхи ефективного планування бюджету домогосподарств. Напрями прийняття фінансових рішень щодо збільшення доходів домогосподарств у вітчизняних економічних реаліях.

Література: 1, 3, 6, 10, 18, 19.

Тема 3. Фінансові рішення домогосподарств в процесі витрачання особистих коштів.

Теоретичні основи та класифікаційні ознаки витрат домогосподарств. Вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на витрачання особистих фінансів. Залежність процесу прогнозування сімейних витрат домогосподарств з прогнозуванням їх доходів. Особливості формування статей витрат домогосподарств. Практика планування обсягу витрат домогосподарств в умовах розвитку ринкових відносин. Необхідність врахування індексу споживчих цін та індивідуального споживчого індексу в процесі розрахунку витрат домашніх господарств. Ранжування витрат за ступенем важливості. Пошук фінансових резервів для покриття витрат домогосподарств. Резерви економії і можливі шляхи зменшення витрат домогосподарств. Напрями підвищення ефективності прийняття фінансових рішень щодо витрачання особистих коштів.

Література: 1, 2, 5, 8, 10, 11, 24.

Тема 4. Прийняття фінансових рішень в процесі здійснення заощаджень домогосподарств.

Особливості формування заощаджень домогосподарств в умовах економічної нестабільності. Проблеми розвитку фінансового ринку в Україні в контексті обмеженого вибору інструментів капіталізації грошових заощаджень. Вплив основних та додаткових чинників на заощадження домашніх господарств. Необхідність використання заощаджень домогосподарств для інвестування вітчизняної економіки. Динаміка та структура приватних заощаджень. Дослідження механізму формування заощаджень домогосподарств залежно від рівня середньомісячної заробітної плати. Фінансові інструменти інвестування домогосподарств. Оптимізація структури організованих форм заощаджень домогосподарств. Напрями активізації державної підтримки залучення в обіг заощаджень населення завдяки покращання механізму соціально-економічної політики.

Література: 4, 9, 10, 12, 14, 19.

Тема 5. Прийняття фінансових рішень домогосподарств в процесі виникнення фінансових подій.

Планування фінансового життя домогосподарств з використанням наявних можливостей. Фінансовий план сім'ї: суть, структура та алгоритм побудови. Порядок розрахунку рентабельності активів сім'ї. Залежність результатів розрахунків особистого фінансового плану від зовнішніх і внутрішніх чинників. Необхідність перегляду та коригування фінансового плану сім'ї. Особливості та види фінансових подій домогосподарств. Етапи виникнення фінансових подій домогосподарств. Спільні та відмінні риси сімейних і фінансових подій. Позитивний і негативний вплив реклами на прийняття фінансових рішень домогосподарств. Фінансові рішення домогосподарств в умовах нестабільної бюджетної, соціальної та грошово-кредитної політики. Підвищення ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах виникнення непередбачуваних фінансових подій.

Література: 1, 2, 10, 13, 15, 17.

Змістовий модуль 2. Практика прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах розвитку ринкових відносин.

Тема 6. Вплив фінансових інститутів й економічних інструментів на прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Роль фінансових інститутів у інвестиційній діяльності домогосподарств. Критерії інвестиційної привабливості економічних інструментів у контексті індивідуального інвестування. Вплив факторів на вибір економічних інструментів домогосподарствами. Значення різноманітних фінансових інструментів у фінансовому забезпеченні добробуту домогосподарств. Динаміка депозитів домашніх господарств у розрізі термінів погашення, показників діяльності недержавних пенсійних фондів, а також страхових платежів у секторі страхування домогосподарств в Україні. Розкриття значущих інструментів управління фінансовими ресурсами домогосподарств, таких як кредитування, депозити, обов'язкове та необов'язкове пенсійне страхування, страхування життя, майнове страхування, страхування відповідальності, а також інвестиційні фонди, через які домогосподарства реалізують свої інвестиційні можливості. Перспективи формування сприятливого інституційного середовища для фінансової діяльності домогосподарств. Міжнародні фінансові інститути та їх вплив на прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Література: 10, 11, 16, 17, 19.

Тема 7. Фінансові рішення домогосподарств в умовах економічної кризи.

Економічна криза: суть, складові та причини виникнення. Необхідність і специфіка ефективного прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах економічної нестабільності. Вплив економічної кризи на зміну доходів і витрат домогосподарств. Оцінка впливу інфляції на динаміку та рівень грошових доходів населення, зокрема: мінімальної заробітної плати працівників бюджетної сфери та мінімальної пенсії. Особливості процесу споживання та заощадження в умовах прояву кризових явищ. Проблеми активізації інвестиційної діяльності домогосподарств в кризових умовах. Тіньові сфери діяльності домогосподарств та посилення їх розвитку в умовах

економічної кризи. Методи оцінювання впливу економічної кризи на фінансовий стан домогосподарств. Шляхи мінімізації негативних наслідків економічної кризи на фінансове становище домогосподарств.

Література: 2, 3, 5, 13, 17, 19.

Тема 8. Вплив ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Сутність та значення ризиків у фінансовій діяльності домогосподарств. Аналіз підходів до класифікації основних видів ризиків. Характеристика ринкових і специфічних ризиків при прийнятті фінансових рішень домогосподарств. Основні етапи управління ризиками. Інструменти управління та контролю над ризиками найважливіших видів фінансових рішень. Методи вимірювання та аналізу ризиків в процесі прийняття фінансових рішень домогосподарств. Розвиток та впровадження сучасних методів управління ризиками у вітчизняну практику. Особливості оцінювання фінансових ризиків при інвестуванні особистого капіталу в Україні. Проблеми оцінки та управління ризиками в процесі здійснення фінансових операцій домогосподарств. Напрями нейтралізації ризиків в процесі прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Література: 2, 7, 10, 13, 15.

Тема 9. Економічна та соціальна ефективність прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику.

Поняття економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень. Критерії соціально-економічної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств, які дають змогу забезпечувати фінансову обґрунтованість рішень, процедуру їх оцінювання, раціональність поведінки домогосподарств під час реалізації згаданих рішень. Практика функціонування фінансового та організаційно-правового механізмів забезпечення ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств. Інформаційно-методичне забезпечення соціально-економічної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств: джерела формування та проблеми асиметрії інформації про фінансовий стан домогосподарств. Порядок і послідовність визначення економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику.

Література: 1, 2, 6, 10, 11.

Тема 10. Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств у економічно розвинутих країнах.

Види та характеристика фінансових рішень домогосподарств за рубежом. Особливості формування дохідної частини бюджету домогосподарств. Рівень забезпеченості світових домогосподарств фінансовими ресурсами. Фактори, що впливають на динаміку трудових доходів населення зарубіжних країн та основні напрямки досягнення збалансованості між заробітною платою та продуктивністю праці. Тенденції розподілу фінансових ресурсів домогосподарств у розвинутих країнах світу. Мотиви заощадження та накопичення домогосподарств у економічно розвинутих країнах. Міжнародний досвід прийняття фінансових рішень стосовно вибору форм заощаджень

домогосподарств. Прийняття рішення про формування інвестиційного портфелю домогосподарств у світовій практиці.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 14, 18

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств»

(денна форма навчання)

Денна форма навчання	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	ІРС	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретичні та організаційні засади фінансових рішень домогосподарств				
Тема 1. Теоретико-концептуальні основи фінансових рішень домогосподарств	4	2	0,5	10
Тема 2. Фінансові рішення домогосподарств щодо формування та розподілу доходів	2	1	0,5	10
Тема 3. Фінансові рішення домогосподарств в процесі витрачання особистих коштів	2	1	0,5	10
Тема 4. Прийняття фінансових рішень в процесі вибору форм заощаджень домогосподарств	2	1	0,5	10
Тема 5. Прийняття фінансових рішень домогосподарств в процесі виникнення фінансових подій	2	2	0,5	10
Змістовий модуль 2. Практика прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах розвитку ринкових відносин				
Тема 6. Вплив фінансових інститутів й економічних інструментів на прийняття фінансових рішень домогосподарств	4	2	0,5	10
Тема 7. Фінансові рішення домогосподарств в умовах світової економічної кризи	4	1	0,5	10
Тема 8. Вплив ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств	3	1	0,5	10
Тема 9. Економічна та соціальна ефективність прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику	4	2	0,5	10
Тема 10. Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств у економічно розвинутих країнах	3	2	0,5	10
Тренінг	–	–	–	4
РАЗОМ	30	15	5	100

5. Тематика практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема: Теоретико-концептуальні основи фінансових рішень домогосподарств

Мета: розкрити теоретичні засади фінансових рішень домогосподарств та з'ясувати роль фінансової грамотності для їх прийняття.

Питання для обговорення:

1. Поняття, види та класифікація прийняття фінансових рішень домогосподарств.
2. Основні етапи розробки та прийняття фінансових рішень домогосподарств.
3. Формування фінансових рішень домогосподарств із застосуванням сучасних методів і моделей.
4. Вплив економічних ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств.
5. Роль фінансової грамотності у прийнятті фінансових рішень домогосподарств.

Тема: Фінансові рішення домогосподарств щодо формування та розподілу доходів

Мета: висвітлити порядок прийняття фінансових рішень домогосподарств стосовно фінансового планування, формування та розподілу доходів.

Питання для обговорення:

1. Склад, джерела та динаміка надходжень домогосподарств.
2. Грошові перекази в структурі доходів домогосподарств України.
3. Фінансове планування домогосподарств: проблеми та напрями удосконалення.
4. Вплив макроекономічних факторів на прийняття фінансових рішень домогосподарств.
5. Прийняття фінансових рішень домогосподарств стосовно розподілу доходів.

Практичне заняття № 2

Тема: Фінансові рішення домогосподарств в процесі витрачання особистих коштів

Мета: дослідити практику планування витрат домогосподарств та прийняття рішення щодо пошуку можливих шляхів їх зменшення в сучасних економічних умовах.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні основи та класифікаційні ознаки витрат домогосподарств.
2. Особливості формування статей витрат домогосподарств.

3. Практика планування обсягу витрат домогосподарств в сучасних умовах.
4. Резерви економії і можливі шляхи зменшення витрат домогосподарств.
5. Напрями підвищення ефективності прийняття фінансових рішень щодо витрачання особистих коштів.

Тема: Прийняття фінансових рішень в процесі здійснення заощаджень домогосподарств

Мета: обґрунтувати особливості формування заощаджень домогосподарств та їх значення для розвитку національної економіки країни.

Питання для обговорення:

1. Особливості формування заощаджень домогосподарств в умовах економічної нестабільності.
2. Заощадження як джерело інвестиційних ресурсів національної економіки.
3. Динаміка та структура приватних заощаджень.
4. Фінансові інструменти інвестування домогосподарств.
5. Оптимізація структури організованих форм заощаджень домогосподарств.

Практичне заняття № 3

Тема: Прийняття фінансових рішень домогосподарств в процесі виникнення фінансових подій

Мета: розкрити суть, види фінансових подій домогосподарств та особливості планування їх фінансового життя в умовах нестабільної соціально-економічної політики держави.

Питання для обговорення:

1. Планування фінансового життя домогосподарств з використанням наявних можливостей.
2. Особливості та види фінансових подій домогосподарств.
3. Вплив реклами на прийняття фінансових рішень домогосподарств.
4. Фінансові рішення домогосподарств в умовах нестабільної бюджетної, соціальної та грошово-кредитної політики.

Практичне заняття № 4

Тема: Вплив фінансових інститутів й економічних інструментів на прийняття фінансових рішень домогосподарств

Мета: з'ясувати роль фінансових інститутів у фінансово-інвестиційній діяльності домогосподарств, а також критерії та вплив факторів на вибір економічних інструментів.

Питання для обговорення:

1. Роль фінансових інститутів у інвестиційній діяльності домогосподарств.
2. Критерії інвестиційної привабливості економічних інструментів у контексті індивідуального інвестування.
3. Вплив факторів на вибір економічних інструментів домогосподарствами.

4. Перспективи формування сприятливого інституційного середовища для фінансової діяльності домогосподарств.

5. Міжнародні фінансові інститути та їх вплив на прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Практичне заняття № 5

Тема: Фінансові рішення домогосподарств в умовах економічної кризи

Мета: дослідити залежність економічної кризи та фінансового стану домогосподарств, а також необхідність прийняття відповідних фінансових рішень стосовно мінімізації негативних наслідків кризових явищ.

Питання для обговорення:

1. Економічна криза: суть, складові та причини виникнення.
2. Вплив економічної кризи на зміну доходів і витрат домогосподарств.
3. Особливості процесу споживання та заощадження в умовах прояву кризових явищ.
4. Методи оцінювання впливу економічної кризи на фінансовий стан домогосподарств.
5. Шляхи мінімізації негативних наслідків економічної кризи на фінансове становище домогосподарств.

Практичне заняття № 6

Тема: Вплив ризиків на прийняття фінансових рішень домогосподарств

Мета: охарактеризувати, здійснити оцінку та окреслити напрями нейтралізації основних видів ризиків в процесі прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Питання для обговорення:

1. Характеристика основних видів ризиків при прийнятті фінансових рішень домогосподарств.
2. Методи вимірювання та аналізу ризиків в процесі прийняття фінансових рішень домогосподарств.
3. Особливості оцінювання фінансових ризиків при інвестуванні особистого капіталу в Україні.
4. Напрями нейтралізації ризиків в процесі прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Практичне заняття № 7

Тема: Економічна та соціальна ефективність прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику

Мета: висвітлити поняття, критерії та алгоритм визначення соціально-економічної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Питання для обговорення:

1. Поняття економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень.
2. Критерії соціально-економічної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств.

3. Фінансові та організаційно-правові механізми забезпечення економічної й соціальної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств.

4. Інформаційно-методичне забезпечення соціально-економічної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств.

5. Алгоритм визначення економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах ризику.

Тема: Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств у економічно розвинутих країнах

Мета: охарактеризувати види та практику формування й реалізації фінансових рішень домогосподарств в економічно розвинутих країнах.

Питання для обговорення:

1. Види та характеристика фінансових рішень домогосподарств за рубежом.

2. Особливості формування дохідної частини бюджету домогосподарств.

3. Тенденції розподілу фінансових ресурсів домогосподарств у розвинутих країнах світу.

4. Міжнародний досвід прийняття фінансових рішень стосовно вибору форм заощаджень домогосподарств.

5. Прийняття рішення про формування інвестиційного портфелю домогосподарств у світовій практиці.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств» виконується самостійно кожним студентом відповідно до списку у групі у вигляді комплексної задачі. КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств». Метою виконання КПЗ є опрацювання інструктивної та законодавчої бази, оволодіння навичками практичного застосування аналітичних методів при аналізі формування та використання бюджетів домогосподарств. Виконання КПЗ є одним із обов'язкових складових модулів залікового кредиту з дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств».

Задача 1

Сім'я, що складається з п'яти осіб, мала впродовж року такі доходи: заробітна плата за основним місцем роботи – 70000 грн.; заробітна плата за сумісництвом – 30000 грн.; винагорода за професійні послуги – 17000 грн.; державна пенсія – 13000 грн.; накопичена приватна пенсія – 500 грн.; доходи від підсобного господарства – 12000 грн.; стипендія – 8000 грн.; авторські гонорари – 9000 грн.; доходи від інвестицій на ринку цінних паперів – 5400 грн.; проценти за депозитом – 1200 грн.; доходи від здачі в оренду майна – 16000 грн.; спадщина – 90000 грн.; подарунки – 5000 грн.

Завдання:

- 1) прокласифікуйте доходи сім'ї на постійні та одноразові. Визначте обсяги та питому вагу кожної категорії в загальних доходах сім'ї;
- 2) проведіть класифікацію доходів за джерелами їх отримання: доходи від поточної діяльності, доходи від активів, соціальні та інші доходи. Визначте обсяги та питому вагу кожної категорії в загальних доходах сім'ї.

Задача 2

Сім'я з двох осіб планує свої витрати на місяць. При цьому відомі такі дані: щомісячний дохід чоловіка – 13000 грн., щомісячний дохід дружини – 6000 грн. Упродовж місяця прогноуються такі обов'язкові витрати: оренда квартири – 3500 грн.; комунальні платежі – 300 грн.; витрати на харчування – 1400 грн.; витрати на бензин та обслуговування авто – 1500 грн.; нагромадження власного внеску на купівлю квартири – 5000 грн.; витрати на одяг – 2000 грн.; витрати на відвідування косметичного салону – 500 грн.; витрати на особисті потреби кожному (відвідування кіно, кафе, театрів) – 1000 грн. У кінці місяця сім'я планує придбати стіл і кілька нових крісел у квартиру загальною вартістю 2500 гривень.

Потрібно визначити фінансову реальність цієї цілі.

Задача 3

Доходи: щомісячний дохід чоловіка – 9000 грн., щомісячний дохід дружини – 4000 грн. Обов'язкові щомісячні статті витрат: оренда квартири – 2500 грн., комунальні платежі – 300 грн., витрати на харчування – 2000 грн.,

витрати на бензин – 1500 грн., нагромадження власного внеску на квартиру – 3000 грн., витрати на одяг – 1500 грн., медичні витрати – 600 грн., витрати на особисті потреби (кожному) – по 1500 грн.

Потрібно визначити суму, яка залишиться в сім'ї після всіх витрат.

Задача 4

Таблиця 1

Структура сукупних витрат домогосподарств України із різними середньодушовими загальними доходами у 2013 році (у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство)

Середньо-душові доходи на місяць	Усі витрати на одне домогосподарство в місяць, гривень	Відсоток до загального обсягу витрат			
		Продовольчі товари (включаючи харчування поза домом, алкогольні напої та тютюнові вироби)	Непродовольчі товари і послуги	У тому числі оплата житла, комунальних продуктів і послуг	Неспоживчі сукупні витрати
до 480,0					
480,1-840,0					
840,1-1200,0					
1200,1-1560,0					
1560,1-1920,0					
1920,1-2280,0					
2280,1-2640,0					
2640,1-3000,0					
3000,1-3360,0					
3360,1-3720,0					
понад 3720,0					

Заповніть і проаналізуйте дані таблиці 1. Дайте відповіді на питання:

1. Як змінюється частка витрат на продовольчі товари українських домогосподарств залежно від зміни доходів?

2. Чи свідчать ці дані про те, що бідніші домогосподарства із доходами до 480 грн. на одного члена родини в місяць більше купують продуктів харчування, ніж родини із доходами понад 3720 грн. на місяць?

3. Проаналізуйте структуру витрат домогосподарств в процесі зростання доходів.

4. Побудуйте стовпчикову діаграму частки витрат на харчування українських домогосподарств з різним рівнем доходів.

Задача 5

Заповніть таблицю 2 даними про доходи і витрати своєї сім'ї.

Таблиця 2

Інформація про доходи і витрати домогосподарства

	Види доходів	Сума, грн.	Види витрат	Сума, грн.
1.	Заробітна плата		Витрати на харчування	
2.	Підприємницький дохід		Витрати на одяг і взуття	
3.	Пенсія		Комунальні послуги	

4.	Стипендія		Податкові та інші обов'язкові платежі	
5.	Спадщина		Витрати на відпочинок	
6.	Проценти за вкладками		Ремонт квартири	
7.	Інші доходи		Інші витрати	
8.	Всього	?	Всього	?

Завдання:

- 1) зробіть висновок про збалансованість бюджету вашої сім'ї;
- 2) запропонуйте шляхи збільшення дохідної частини сімейного бюджету та зменшення його витратної частини.

Задача 6

Порівняйте дані про структуру витрат сімей у різних країнах світу, попередньо заповнивши таблицю 3.

Таблиця 3

Структура кінцевого споживання домашніх господарств у окремих країнах світу (у відсотках, середнє значення за 2012–2014 рр.)

Країна	Разом	У тому числі							
		продукти харчування, напої та тютюнові вироби	одяг і взуття	оплата житла та комунальних послуг	меблі та обладнання для будинку	медичні послуги	транспорт і зв'язок	відпочинок, культура і освіта	Інші
Велика Британія									
Угорщина									
Німеччина									
Італія									
Португалія									
Росія									
Україна									
Швеція									
Ізраїль									
Японія									
США									

Дайте відповіді на питання:

1. Як відрізняється частка витрат на харчування у розвинених країнах світу та в Україні? Про що свідчить ця відмінність?
2. Чи можна за питомою вагою витрат на харчування зробити висновок про доходи сімей в різних країнах?

Задача 7

За даними офіційного сайту державної статистики визначте та представте у довільній формі в таблиці склад та структуру:

- 1) доходів домогосподарств України за 2008–2014 рр.;
- 2) витрат домогосподарств України за 2008–2014 рр.;
- 3) депозитів домогосподарств України за 2008–2014 рр. за терміном

їхнього розміщення.

Обґрунтуйте отримані дані про фінансові рішення домогосподарств.

Задача 8

У таблиці 4 представлено відомості про активи сім'ї, де описана їхня ринкова вартість на поточний момент, витрати на утримання і принесений дохід.

Таблиця 4

Відомості про активи сім'ї

Назва активу	Ринкова вартість на поточний момент	Витрати на утримання, за рік	Дохід від активів, у год.	Рентабельність активу, %
Квартира	850 тис. грн.	10 тис. грн.	50 тис. грн. – дохід від росту цін на нерухомість; 24 тис. грн. – дохід від здачі в оренду	?
Банківський депозит	200 тис. грн.	0	20 тис. грн.	?
Готівкові кошти	40 тис. грн.	0	0	?

Завдання: розрахуйте рентабельність кожного з активів.

Задача 9

Домогосподарство отримало дохід у розмірі 7000 грн. і вирішило розмістити їх на строковий депозит у банк терміном на вісім місяців. Вивчивши рівень процентних ставок, домогосподарство з'ясувало, що відділення Ощадного банку України, яке розташоване в сусідньому будинку, пропонує за депозитами строком на шість місяців 14 % річних. У той же час відділення Актив-банку, розташоване в іншому районі міста, пропонує за такими депозитами 20 % річних.

Розрахуйте, яку суму процентів зможе отримати домогосподарство, скориставшись пропозиціями обох банків? У якому випадку ризик вкладення грошей є вищим?

Задача 10

Поясніть, чи справедливе таке твердження: «Кількість товарів і послуг, яку може купити родина, залежить виключно від рівня її доходу». Наведіть приклади.

Задача 11

Деяка особа у віці 45 років, трудове життя якої почалося в 25 років, сподівається прожити до 85 років і планує вийти на пенсію у 65 років. Щорічний дохід споживача становить 12000 грн. на рік, а його майно – 40000 грн.

Обчисліть річний обсяг споживання особи згідно моделі життєвого циклу.

Задача 12

Домогосподарство вклало 8000 грн. у банк при річній ставці 17 %. Яку суму воно одержить через три роки?

Задача 13

Банк «Аркада» надав своєму співробітнику кредит на оздоровлення в розмірі 20000 грн. під 15,2 % річних на 3 роки. Яку суму доведеться повернути позичальнику після закінчення строку дії кредитної угоди, за умови, що відсотки нараховуються за складним методом?

Задача 14

Співробітник виробничої компанії вирішив взяти кредит для придбання автомобіля за 93000 грн. Банківські умови кредитування передбачають надання позики на п'ятирічний термін під 14 % річних. Альтернативним варіантом для позичальника є отримання необхідних коштів у борг в кредитній спілці, за умови, що через 5 років необхідно повернути 120000 грн. Який варіант позики особі доцільно обрати, за умови нарахування відсотків за складним методом?

Задача 15

Юнак двадцятирічного віку вирішив покласти на депозитний рахунок 4000 грн. при ставці складного відсотка 15 % річних. Яка сума коштів буде на рахунку вкладника при досягненні ним пенсійного віку? Як зміниться ця сума, якщо ставка відсотка буде складати 13 % річних?

Задача 16

Пенсіонерка має намір відкладати по 1200 грн. з пенсії щорічно протягом наступних шести років. Яка сума коштів накопичиться на її рахунку до кінця визначеного періоду, якщо відсоткова ставка по депозиту становить 14,5 % річних?

Задача 17

Обґрунтуйте, який вплив здійснюють фінансові рішення домогосподарств на ефективне функціонування та розвиток фінансової системи країни? Наведіть аргументи, підкріпивши їх фінансово-економічними показниками. Порівняйте цей вплив в Україні та країнах ЄС.

Задача 18

Проаналізуйте рекламу «великих» продуктів (наприклад, автомобіль, будинок). Наскільки ефективною є ця реклама? Скільки інформації надається про вартість покупки? Чи надається будь-яка інформація про витрати після купівлі?

7. Самостійна робота

7.1. Перелік тем для самостійної роботи

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1.	Основні відмінності між фінансовими рішеннями, що приймають домогосподарства та інші суб'єкти економічної діяльності.	5
2.	Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на прийняття фінансових рішень домогосподарств.	7
3.	Вплив асиметричності інформації про фінансовий ринок країни на процес прийняття фінансових рішень домогосподарств.	5
4.	Особливості та проблеми планування сімейного бюджету домогосподарств.	6
5.	Бюджетні обмеження: суть, форми та вплив на прийняття фінансових рішень домогосподарств.	5
6.	Основні причини виникнення житлової проблеми в Україні та напрями її вирішення.	6
7.	Перспективи розвитку інституту незалежних фінансових консультантів в сучасних умовах вітчизняної економіки.	5
8.	Особливості професійної діяльності фінансових консультантів зарубіжних країн.	6
9.	Резервний фонд домогосподарств: необхідність формування та особливості використання.	6
10.	Вплив макроекономічних індикаторів на зміну величини доходів і витрат сім'ї.	5
11.	Взаємозалежність макроекономічних факторів та фінансового стану домогосподарств.	6
12.	Фінансова грамотність в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.	6
13.	Вплив заощаджень домогосподарств на соціально-економічний розвиток країни.	6
14.	Аналіз видів активів, в які доцільно інвестувати кошти домогосподарств в умовах економічної кризи.	6
15.	Значення реклами для прийняття фінансових рішень домогосподарств.	5
16.	Необхідність планування визначних фінансових подій домогосподарств.	5
17.	Аналіз методів визначення економічної та соціальної ефективності прийняття фінансових рішень домогосподарств.	5
Разом		95

7.2. Організація і проведення тренінгу (4 год.).

Тема: Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах економічної кризи

Організація проведення тренінгу. Під час тренінгу студенти повинні:

- 1) представити види, класифікацію, етапи та практику прийняття фінансових рішень домогосподарств в Україні та за рубежом;
- 2) оцінити соціально-економічну результативність прийняття згаданих рішень;
- 3) розглянути основні види фінансових рішень домогосподарств та фінансових інститутів, що впливають на їх прийняття;
- 4) змодельювати сценарії прийняття фінансових рішень домогосподарств в умовах нестабільної бюджетної, соціальної та грошово-кредитної політики;
- 5) оцінити ефективність прийняття фінансових рішень домогосподарств щодо інвестування особистого капіталу в різні види активів під час прояву кризових явищ економіки.

Так, з метою засвоєння знань з дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств» студентам пропонується наступне практичне завдання.

Практичне завдання

Розрахувати загальну вартість інвестиційного портфеля, якщо відомо, що громадянин вклав суму 545,1 тис. грн. в такі активи: акції компаній США, акції українських підприємств; акції російських акціонерних товариств, банківські метали, нерухомість, депозити в комерційні банки. (Вклади є пропорційними).

При цьому треба врахувати, що за останній рік відбулися такі зміни в ринковій вартості відповідних активів:

- курс акцій США зріс на 2,41%;
- курс російських акцій знизився на 1,74%;
- курс українських акцій зріс на 0,87%;
- вартість банківських металів знизилась на 1,69%;
- вартість нерухомості знизилася на 0,25%;
- вартість депозитів зросла на 1,23%;
- темпи інфляції становили 1,12%.

Зробити висновок.

8. Методи навчання

У навчальному процесі використовуються: лекції з використанням мультимедіапроектора та інших технічних засобів навчання; практичні заняття; індивідуальна та самостійна робота під керівництвом викладача; виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

9. Методи оцінювання

В процесі вивчення дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств» використовуються такі методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання КПЗ;
- ректорська контрольна робота;
- підсумковий екзамен;
- інше.

Підсумковий бал (за 100-бальної шкалою) з дисципліни «Фінансові рішення домогосподарств» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)	Разом
30%	30%	40%	100%
7 тиждень	14 тиждень	16-17 тиждень	

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Перелік наочних матеріалів та методичних вказівок

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1–10
2.	Індивідуальні завдання для самостійного виконання	1–10

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Agarwal S., Chomsisengphet S., Lim C. What shapes consumer choice and financial products? A Review. *Annual Review of Financial Economic*. 2017. Vol. 9. № 1. P. 127-146.
2. Beckmann E. How does foreign currency debt relief affect households loan demand? Evidence from the OeNB Euro Survey in CESEE. *Focus on European Economic Integration*. 2017. Vol. 1. P. 8-32.
3. Brunetti M., Torricelli C. Second homes: households' life dream or (wrong) investment? Working Paper. 2015. № 351. URL: <https://ssrn.com/abstract=2639739>.
4. Gathergood J., Mahoney N., Stewart N., Weber J. How do individuals repay their debt? The balance-matching heuristic, 2017. URL: <https://ssrn.com/abstract=3000526>.
5. Giannetti M., Wang T. Y. Corporate scandals and household stock market participation. *Journal of Finance*. 2016. Vol. 71. № 6. P. 2591-2636.
6. Глущенко О. В. Фінансові ресурси домогосподарств як складова частина фонду національного добробуту України. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: Економічна думка. 2016. Том 24. № 1. С. 122-132.
7. Глущенко О. В. Формування фінансової архітекτονіки забезпечення національного добробуту: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 220 с.
8. Гончаренко О., Сіренко К. Фінансове забезпечення домогосподарств як підґрунтя сталого розвитку національної економіки. *Вісник АПСВТ*. 2018. № 4. С. 67-74.
9. Гуржий Т. О. Динаміка джерел і структури фінансових ресурсів домогосподарств. *Інтелект XXI*. 2018. № 4. С. 58-63.
10. Іванов С. В. Фінанси домогосподарств: аналіз у контексті політики забезпечення добробуту населення України. *Фінанси України*. 2018. № 9. С. 7-24.

11. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: інвестиції домогосподарств та прийняття рішень про позички. *Вісник Національного банку України*. 2017. № 242. С. 31-52.
12. Каламбет С., Золотарьова О. Вплив доходів домогосподарств на економічний розвиток України. *Вісник ТНЕУ*. 2014. № 4. С. 103-113.
13. Колеватова А. В., Кондрацька К. В. Роль та значення фінансів домогосподарств у ринковій економіці. *Modern Economics*. 2019. № 18(2019). С. 55-60.
14. Лещина Ю. В., Хмелькова І. В. Вплив фінансів домогосподарств на забезпечення стабільності публічних фінансів. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна*. Серія «Економічна». 2018. Вип. 95. С. 40-48.
15. Лойко Д. М. Динаміка змін у структурі споживання домогосподарств України. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: «Економічні науки». 2018. №7. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2018-7-4046>.
16. Мінц О. Ю., Джамбаз Н. Ю. Механізми формування та використання фінансів домогосподарств в Україні. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць*. ДВНЗ «ПДТУ». Маріуполь, 2017. Вип. 15. С. 226-231.
17. Пасажко Т. С. Фінанси домогосподарств як джерело інвестиційних ресурсів економіки України. *Економіка та держава*. 2015. № 7. С. 108-111.
18. Рамський А. Ю. Інвестиційний потенціал домогосподарств: монографія. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 352 с.
19. Річний звіт за 2017 р. Кредити, надані домашнім господарствам за цільовим спрямуванням, строками погашення та у розрізі валют / Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
20. Романчук Н. Оцінка економічної нерівності домогосподарств України за концепцією розміреного доходу. *Демографія та соціальна економіка*. 2018. № 1 (32). С. 153-165.
21. Сидорчук А. А. Інвестиції як складова управління особистими фінансами. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 35/1. С. 274-280.
22. Сидорчук А. А. Особистий капітал та інструменти його формування.

Економіка та суспільство. 2017. Вип. 10. С. 651-658.

23. Сидорчук А. А. Фінанси домогосподарств у фінансовій системі країни: сутність, принципи організації. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 16. С. 797-801.

24. Сидорчук А. А. Управління інвестиційним портфелем домогосподарства в умовах сталого економічного розвитку / Формування фінансового механізму сталого розвитку України : моногр. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. П. Кириленко та д-ра екон. наук, доц. О. І. Тулай. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. С. 364-373.

25. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2018 році / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

26. Статистичний збірник «Доходи та витрати населення за регіонами України». Державна служба статистики України: URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/03/Arch_dv.htm html.

27. Чабан Г. В. Вплив домогосподарств на соціально-економічний розвиток України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. С. 159-162.

28. Шулюк Б. С. Особливості прийняття фінансових рішень домогосподарств умовах економічної нестабільності. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. Вип. 1. С. 51-58.

29. Шулюк Б. С. Особливості фінансового планування домогосподарств в Україні. *Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків*: зб. тез доповідей Першої Інтернет-конференції професорсько-викладацького складу кафедри фінансів ТНЕУ (Тернопіль, 14 квітня 2015 р.). Тернопіль: Вектор, 2015. С. 126-129.

30. Шулюк Б. С. Фінансові рішення домогосподарств: навчально-методичні матеріали. Тернопіль: Вектор, 2015. 32 с.